

ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 'Naised, rahu ja julgeolek' rakendamine Eestis

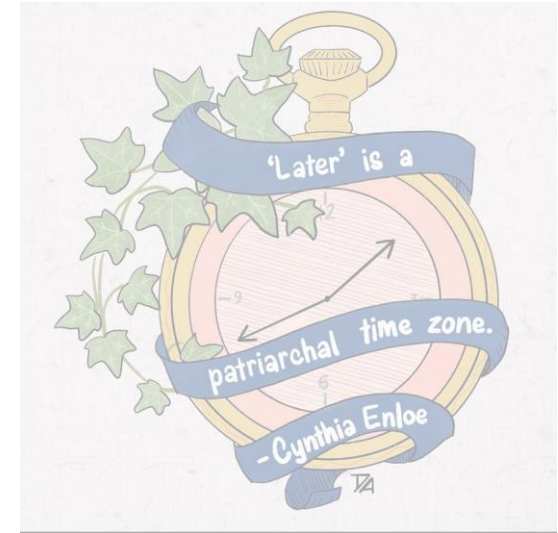
LÕPPRAPORT

Birgit Poopuu, Jaana Davidjants, Tanel Vallimäe, Triin Roosalu, Maaris Raudsepp, Susanna Veevo
Kontaktisik: Dr Birgit Poopuu, birgit.poopuu@tlu.ee

Uurimisküsimused

- milline on Eesti sihtrühmade, kes on seotud resolutsiooni 1325 rakendamisega Eestis, teadlikkus ja hoiakud ÜRO JNR 1325 „Naised, rahu ja julgeolek“;
- millised on sihtrühma eelistused JNR 1325 rakendamise Eesti sisese koordineerimise korraldamisel; ning
- millised on valitud partnerriikide valitsusväliste organisatsioonide ja akadeemiliste ringkondade kaasamise vormid JNR 1325 riigisisel rakendamisel.

Kirjanduse ülevaade: millele & kuidas peaks riiklikud tegevuskavad keskenduma?

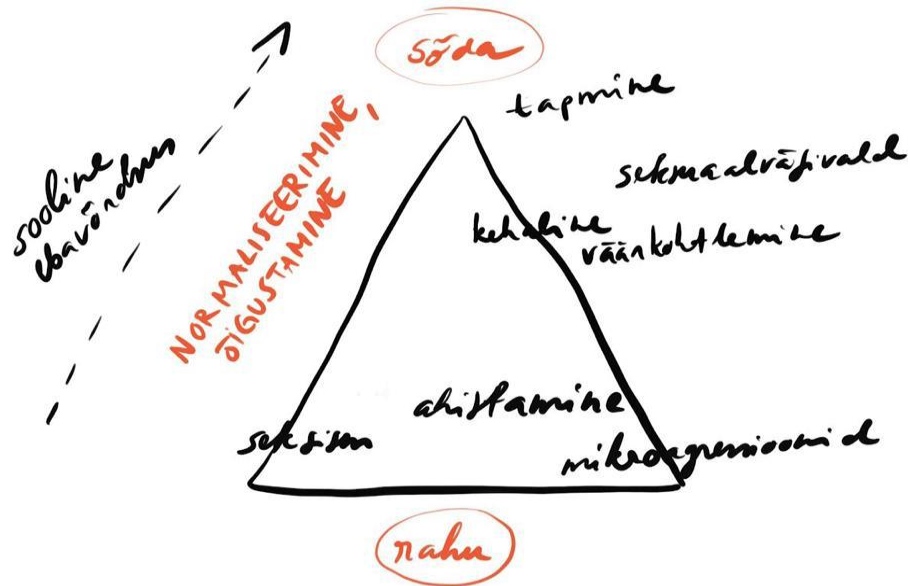

- **ennetus**
- riiklike tegevuskavade rõhk nii **sisse- kui ka väljapoole suunatud tegevustele**
- **1325 põhimõistete** tõlgendamine (sh maskuliinsus)
- **kodanikuühiskonna tähenduslik kaasamine** 1325 elluviimisesse
- tegevuskava tegevustel peab olema **kindel rahastus**

Teoreetiline raamistik & meetodid

Feministliku lähenemise keskmes on soo dünaamika:

mida tähendab sugu kui võimustruktuur ja mis on selle roll meie eludes, ühiskonnas ja poliitikas?

Meetodid:

tõlgendav poliitika analüüs: kuidas Eesti sihtrühm mõistab ja omistab tähendusi 1325 poliitika kontekstis

- olemasolevate uuringute ja raportite põhjalik ülevaade, partnerriikide ja Eesti tegevuskavade võrdlev analüüs;
- 24 intervjuud Eesti võtmeisikutega, 2 eraldi fookuskohtumist vabaühendustega;
- küsimustikud ja intervjuud valitud referentsriikide (SE, NO, FI, IE, UK, CAN, PL) võtmeisikutega.

Partnerriikide & Eesti tegevuskavade võrdlev ülevaade

Rootsi 2016–2020, Ühendkuningriik 2018–2022, Iirimaa 2019–2024, Soome 2018–2021, Kanada 2017–2022, Norra 2019–2022, Poola 2018–2021, Eesti 2020–2025

Mõttekohad:

- Iirimaa: hea näide 4 samba loogikast ja detailne seire raamistik
- rõhuasetus on osalemisel (ennetamist katavad: UK, CAN, IE)
- intersektsionaalne perspektiiv (kõigil v.a Eesti)
- tugevam siseriiklik fookus (nt NO, IE, CAN)
- desarmeerimine (FI, IE)
- feministlik välispoliitika (SE, CAN)
- *kodanikuühiskonna*/teadlaste kaasamine: skaalal konkreetsete kaasamise viisid/osapooled vs kaasamise olulisus mainitud, aga jääb häguseks (enamik NAPE jääb skaala keskele; hea näide NO)
- kõik tegevuskavad: välja tuua konkreetsemad eelarvelised vahendid (v.a NO)

Partnerriikide kogemuste kaardistamine

Ametnikud: PL, FI, IE

- avalikkuse ja sihtrühma informeerimine: FI & IE võrgustikud, uudiskirjad, Twitter
- konsulteerimine: erinevad lähenemised, nt avalikud konsultatsioonid vs sihitud lähenemine olemasolevale võrgustikule
- vabaühenduste & akadeemikute kaasamine tegevuskava eri etappidesse: erinevad praktikad, IE hea praktika: moodustatud eraldi töörühm, kus on kaasatud vabaühendused, teadlased ja tavakodanikud + sisend kõikidesse etappidesse (=tegevuskava koostamine, rakendamine ja seire)

Akadeemikud: CAN, IE, NO, UK, FI

- tegevuskava kokkupanek: väärtustati tähenduslikku kaasamist, tõenduspõhist lähenemist, küsiti: kui suur on kaasaraäkimise ruumi suurus?
- rakendamine: enamik ei ole siin otseselt kaasatud, NO hea praktika
- seire: ei osaleta otseselt, samas nähakse selgelt, et akadeemikute teadmistel on oluline koht, nt:

“Akadeemilistel ringkondadel võib olla valvekoera roll, kuid see võiks olla WPSist radikaalsemate ja progressiivsemate nägemuste propageerimine” (UK)

Partnerriikide kogemuste kaardistamine

Vabaühendused: FI, PL, IE, UK, CAN ja SE vabaühendused

Väljakutsed:

- JNR 1325 poliitika väga tugev välispoliitiline fookus
- Tugevad poliitikate sidususe konfliktid: nt toetatakse JNR 1325 poliitikat, aga tihe relvakaubandus riikidega, kus naiste julgeolek on ohus
- Ebaselged kaasamisstruktuurid & ebapiisav rahastuse trend

Edulood:

- Soome: hea näide vabaühenduste kaasamisest (ametlik poliitikat seirav valvekoer, *1325 Network Finland*)

Eesti võtmeisikute hoiakud & arusaamad I

Teadlikkus Eesti tegevuskavast ja 1325 poliitikast laiemalt on võtmeisikute seas ebaühtlane

1. võtmeisikute grupp: VÄM, KM (samuti Kaitsevägi), SM

Kogemused: VÄM poliitika vedamine, teised panustavad kõige rohkem tegevuskava kokkupanekul ja rakendamisel (seotuse aste erinev)

Teadlikkus: sooperspektiiv ja sooline võrdõiguslikkuse osas on baas olemas, aga pilk võiks olla intersektsionaalsem, st võtta arvesse haavatavaid inimesi mitmekesisemalt (erinevad identiteedi markerid, nagu rass, sugu, vanus, jne, puudutavad meid erinevalt)

Hoiakud: 1325 on oluline, aga erinevad nägemused miks see on oluline, millist probleemi peaks see lahendama ning kas see peaks lahendama kitsaskohti Eestis või olema suunaga väljapoole.

Sambad: osalemine esiplaanil (nt naiste osalemine rahuprotsessides); ennetuse seab kesksele kohale vaid 2 intervjuueeritavat

Teadlikkuse tõstmise vajadus: ministeeriumides, laiemalt sidusgruppide hulgas ning ühiskonnas.

Eesti võtmeisikute hoiakud & arusaamad II

2. võtmeisikute grupp: AKÜ, Mondo, EATA, ENUT, Inimõiguste Instituut, Inimõiguste Keskus

Kogemused: 1325 arengukoostöö võtmes; seotuse aste erinev; varasemalt on enda panust nähtud linnukese tegemise harjutusena; ajaline ressurss; koostöö eesmärgistatus

Teadlikkus: 1325 puudutab naisi/*naisijalapsi* eriti konfliktikolletes, aga siiski arusaamade mitmekesisus; arusaamad on skaalal sügavamad vs lünklikumad teadmised poliitikast; levinuimalt: sooperspektiiv = naiste kaasamine; erinevate poliitikate kokkupuutekohad

Hoiakud: enamik toetavad ja peavad 1325 tegelemist oluliseks; kuidas erineb 1325 poliitika fookus teistest sarnastest poliitikatest (nt Noored, rahu ja julgeolek; Kestliku arengu eesmärgid jne); pigem 1325 elluviija kui selle poliitika kujundaja

Sambad: väljapoole vaatav vs olulised on mõlemad rõhuasetused; veidi on samba kontekst võõras; naiste osalus esikohal

Küsimused: kus peaks olema selle poliitika raskuskese ja miks? Kas ja kuidas erinevad poliitikad Eestis on omavahel dialoogis või töötavad üksteisele vastu?

“me võtame seda täna natukene kitsalt, et me näeme seda resolutsiooni ikkagi puhtalt ... julgeolekuperspektiivist, ... et naised ei tapetaks, naised ei vägistataks sõjasituatsioonides, mis loomulikult on muidugi need esimesed kaks vajadust, ... et me üldse saaksime rääkida soolisest võrdõiguslikkusest ... üleüldiselt mulle tundub, et rahu kui selline võiks hoomata endas kuidagi palju suuremat soolise võrdõiguslikkuse mõistet ... kui naistel on ligipääs haridusele-tööturule, kui naistel on võimalus iseseisvalt liikuda ilma meessoost saatjata kodust välja ... need kõik on ... ikkagi väga tugevalt seotud üleüldise naiste rahuga ... ma kuidagi toaksin üsna tugevalt välja, et rahu ei ole siin mitte sõja puudumine, vaid rahu on võrdsed tingimused üleüldiselt või jah, üleüldiselt selline väärikas elu ja võrdsed tingimused teenuste ligipääsule.”

(Eesti vabaühenduse esindaja)

Eesti võtmeisikute hoiakud & arusaamad III

3. võtmeisikute grupp: Siseministerium (sh Politsei), Haridusministerium, Justiitsministerium, Riigikogu riigikaitsekomisjon

Kogemused ja teadlikkus: väga erinevad kogemused (ei ole üldse kogemust-mõningane-pikaaegne); kolleegid tihti ei näe 1325 ja oma põhitegevuste vahelisi seoseid; suur rõhk vägivallaennetusel (sh teavitus) ja seda siseriiklikult, kuigi seda ei tajutud WPS prioriteedina

Hoiakud: 1325 peetakse oluliseks; eelkõige 1325 tegevused väljapoole suunaga; siseriiklikult toodi välja teadlikkuse tõstmise vajadus, tegevustes osalevate spetsialistide ettevalmistus & koolitus; strateegilisi tegevusi viiakse läbi sõltumata WPS tegevuskavast